

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.153.2024
Warszawa, 30 lipca 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 2988 Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Pana Przemysława Wiplera z dnia 10 czerwca 2024 r. w sprawie *Akademii Wymiaru Sprawiedliwości*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

W świetle ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2023 r., poz. 1683 z późn.zm.) Akademia Wymiaru Sprawiedliwości jest jednostką organizacyjną Służby Więziennej (art. 8 ust. 1 pkt 3a). Stanowi ona uczelnię służb państwowych nadzorowaną przez Ministra Sprawiedliwości, działającą na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2023 r., poz. 742), posiadającą osobowość prawną oraz realizującą zadania na rzecz wymiaru sprawiedliwości i administracji publicznej, która może realizować proces dydaktyczny również poza swoją siedzibą z wykorzystaniem infrastruktury Służby Więziennej.

Zapewnienie prawidłowej realizacji zadań przez Służbę Więzienną wymaga funkcjonowania sprawnego, efektywnego systemu szkolenia i kształcenia kadr tej formacji. Uczelnia w obecnym kształcie organizacyjnym, mimo znacznych nakładów finansowych oraz zbudowania szerokiego zaplecza lokalowego i kadrowego, nie zaspokaja potrzeb Służby Więziennej, zarówno w zakresie liczby kształconych funkcjonariuszy, jak i w zakresie jakości i przydatności tego kształcenia w codziennej pracy personelu więziennego.

Znaczna część oferty studiów podyplomowych na uczelni (np. zarządzanie kryzysowe i ochrona ludności, mediacje i sprawiedliwość naprawcza, ochrona dziecka i rodziny przed przemocą, ekokryminologia, andragogika), nie odpowiada zadaniom ustawowym i potrzebom Służby Więziennej. Realizacja takich studiów angażuje zasoby, które powinny być wykorzystane do prowadzenia przydatnych w codziennej służbie i pracy szkoleń oraz studiów dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

Mimo że realizacja studiów podyplomowych w zakresie penitencjarystyki dla kandydatów na oficerów Służby Więziennej, szkoleń zawodowych przygotowujących do zajmowania stanowisk w korpusie podoficerskim, korpusie chorążych, szkoleń specjalistycznych kierowników działów ochrony, oddziałowych działów ochrony czy dowódców zmian działów ochrony, powinna być dla uczelni priorytetem, obecnie na udział w różnych formach szkoleń oczekuje ponad 7 tysięcy kandydatów.

Jednocześnie systematycznie spada liczba absolwentów studiów podyplomowych przygotowujących do zajmowania stanowisk oficerskich – w chwili obecnej na tego rodzaju studia oczekuje około 2.000 funkcjonariuszy, a minimalny roczny limit dla kandydatów na oficerów wynosi 500. Tymczasem uczelnia na najbliższy rok akademicki zaofiarowała limit 200 miejsc, który po długich negocjacjach został zwiększony do 450. W przypadku studiów podyplomowych z zakresu *Zarządzania jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej* minimalny limit miejsc jest szacowany na 200, a limit przyznany przez Uczelnię wynosi 20. Taki sposób funkcjonowania uczelni zagraża realizacji przez Służbę Więzienną jej ustawowych zadań, ponieważ nie pozwala na płynne uzupełnianie zasobów kadrowych powstałych na skutek naturalnej fluktuacji kadr, w szczególności odejść na zaopatrzenie emerytalne.

Niezwłocznej poprawy wymagają osobliwe rozwiązania prawne, takie jak pozbawienie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej wpływu na treści, poziom oraz formę wiedzy przekazywanej studentom, monopolizacja badań naukowych na temat polskiego więziennictwa oraz wyłączność na organizację i prowadzenie studiów uprawniających do zajmowania stanowisk kierowniczych i wyższych stanowisk kierowniczych w Służbie Więziennej.

Obowiązujący ustrój i organizacja uczelni Służby Więziennej w sposób znaczący odbiegają od zasad przyjętych w analogicznych jednostkach organizacyjnych służb mundurowych podległych np. ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Zgodnie z art. 66a ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej, Rektor uczelni Służby Więziennej powoływany jest przez Senat Uczelni, co oznacza, iż w sprawowaniu swojej funkcji jest niezależny nie tylko od szefa formacji (Dyrektora Generalnego Służby Więziennej), ale i od Ministra Sprawiedliwości, co jest konstrukcją niespotykaną w służbach podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych i dysfunkcyjną w formacji mundurowej charakteryzującej się wysokim stopniem hierarchicznego podporządkowania, jaką niewątpliwie jest Służba Więzienna.

W przypadku uczelni wojskowych, policyjnych oraz pożarniczych zasadą jest, że rektor uczelni będącej jednocześnie jednostką organizacyjną danej służby mundurowej jest powoływany (wyznaczany) i odwoływany przez ministra nadzorującego daną uczelnię służb państwowych. W odniesieniu do Akademii Wymiaru Sprawiedliwości – z niezrozumiałych względów – zagwarantowano daleko idącą niezależność uczelni od kierownictwa Służby Więziennej oraz Ministra Sprawiedliwości, co przejawia się m.in. w tym, że Rektora-Komendanta może odwołać tylko Senat uczelni na podstawie bardzo wąsko określonych przesłanek.

Na negatywną ocenę funkcjonowania uczelni wpływa również niedopuszczalna polityczna aktywność Rektora-Komendanta Akademii Wymiaru Sprawiedliwości. Przypomnieć należy, że Służba Więzienna jest umundurowaną i uzbrojoną formacją apolityczną podległą Ministrowi Sprawiedliwości. W przypadku służb publicznych takich jak Policja oraz Służba Więzienna apolityczność jest pewnego rodzaju demokratycznym standardem, stanowiąc jedną z gwarancji budowania społecznego zaufania.

Neutralność wobec polityki pozwala skupić się na wykonywaniu swoich obowiązków w sposób sprawiedliwy i bezstronny, chroniąc prawa i interesy wszystkich obywateli bez względu na ich przekonania polityczne. Tymczasem obecny Rektor-Komendant w okresie pełnienia funkcji (tj. od dnia 24 marca 2023 r.) przejawiał nadzwyczajną aktywność w mediach społecznościowych, w których demonstrował głębokie polityczne zaangażowanie po stronie jednej partii politycznej. Tego rodzaju działalność burzy zaufanie do Służby Więziennej jako do formacji politycznie neutralnej, bezstronnie wykonującej powierzone jej przez ustawodawcę zadania.

Wbrew sugestiom zawartym w interpelacji, działalność Akademii Wymiaru Sprawiedliwości nie wpływa pozytywnie na rozwój badań naukowych dotyczących funkcjonowania polskiego więziennictwa. Po zmianach wprowadzonych w 2022 r. Rektor-Komendant uczelni Służby Więziennej odpowiada za całokształt problematyki związanej z badaniami naukowymi w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej, w tym za wyrażanie zgody na prowadzenie badań naukowych w zakładach karnych i aresztach śledczych, koordynowanie prowadzonych badań naukowych, decydowanie o kierunku badań naukowych oraz gromadzenie dorobku naukowego uzyskanego w toku badań realizowanych w jednostkach organizacyjnych. Tego rodzaju monopolizacja i centralizacja, uzależniająca możliwość prowadzenia badań naukowych od przychylności jednego podmiotu, zdecydowanie nie sprzyja rozwojowi nauk penitencjarnych i kryminologicznych.

Funkcjonowanie Akademii Wymiaru Sprawiedliwości pochłania ogromne środki finansowe, które w ciągu ostatnich lat rosły w nadzwyczajnym tempie za sprawą rozszerzania działalności, w tym na obszary często nieprzydatne dla potrzeb Służby Więziennej. Zwrócić należy uwagę, że budżet Akademii Wymiaru Sprawiedliwości na rok 2024 wynosi prawie 150 mln zł, w tym 88,5 mln zł z tytułu subwencji dla podmiotów z systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz 59 mln zł z dotacji celowej z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych (dla porównania: jeszcze w 2020 r. budżet uczelni Służby Więziennej wynosił 27 mln zł, a w 2022 r. – 54 mln zł). Od 1 października 2021 r. Akademia Wymiaru Sprawiedliwości (wówczas jako Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości) prowadzi jednolite studia magisterskie na kierunku „prawo”, mimo powszechnej dostępności tego kierunku na innych uczelniach publicznych i niepublicznych. Uczelnia realizuje również studia na kierunku „bezpieczeństwo wewnętrzne”, mimo że w samym województwie mazowieckim funkcjonują aż 24 uczelnie oferujące ten sam kierunek. Powyższe jednoznacznie wskazuje, że uczelnia realizuje działania, które są nieprzydatne dla Służby Więziennej i jednocześnie pochłaniają znaczne środki finansowe oraz są realizowane przy wykorzystaniu infrastruktury Służby Więziennej.

W kontekście prawie 100 uczelni publicznych i prywatnych, oferujących corocznie kilkadziesiąt tysięcy miejsc na studiach prawniczych w skali kraju, nie można traktować w sposób poważny zawartych w treści interpelacji sugestii, że działania Ministra Sprawiedliwości wobec uczelni Służby Więziennej wynikają z czysto partykularnych interesów i mają na celu zmniejszenie konkurencji na rynku studiów prawniczych.

Przytoczone okoliczności wskazują, że niezbędnym jest podjęcie działań mających na celu modyfikację charakteru uczelni tak, aby jej działalność służyła realizacji celów ustawowych formacji. Szczegółowe rozwiązania w zakresie ustroju, organizacji i zadań uczelni Służby Więziennej, w tym rozwiązania przejściowe, znajdą wyraz w przygotowywanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości stosownym projekcie ustawy.

Jednocześnie informuję, że Centralny Zarząd Służby Więziennej nie gromadzi kompleksowych danych dotyczących stopni naukowych posiadanych przez funkcjonariuszy i pracowników formacji.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/